

Institutul „Ovidiu Șincai”

București, str. Atena nr. 11, sector 1

Tel. 230. 24.34, 230.24.74, 231.55.22, fax: 231.55.23, site: www.fisd.ro,
email: isd@rdsmail.ro

Analiza Congresului PSD: semnificații și consecințe

București

Mai 2005

I. PSD, de la pierderea alegerilor la Congres

Pierderea guvernării de către PSD a pus în mișcare o serie de procese interne și externe care au afectat partidul și i-au marcat evoluția de până la congresul din luna aprilie 2005. Al doilea factor important care a marcat dinamica internă din PSD a fost revenirea în partid a lui Ion Iliescu și perspectiva ca acesta să devină șeful organizației.

a) Evoluții interne ale PSD

Pierderea alegerilor este un așa-numit moment al adevărului pentru un partid – de obicei, este momentul când se decantează apartenența doctrinară și ideologică de cea interesată sau oportunistă. Situația generată de câștigarea alegerilor parlamentare coroborată cu pierderea guvernării a avut un efect puternic în PSD, mai ales că venea pe un fond de optimism, în urma celor mai bune rezultate ale unei guvernări de după 1989. În acest context are loc amorsarea discuției în jurul unor teme importante: **reformarea partidului și raportul între continuitate și schimbare, responsabilitatea pentru pierderea alegerilor, problema corupției.**

Suprapunerea dintre tema responsabilității pierderii guvernării, care punea în discuție rolul lui Adrian Năstase în fruntea PSD și revenirea lui Ion Iliescu, a determinat discutarea și apoi negocierea raporturilor de forțe din PSD. Dezbateră legată de reconstrucția PSD s-a transformat într-o discuție asupra relației dintre Ion Iliescu și Adrian Năstase, despre rolul fiecăruia în PSD. Așadar, dezbateră internă a fost orientată pe un termen relativ scurt, mai degrabă spre trecutul apropiat și spre viitorul imediat. Acest proces s-a dezvoltat într-un mod care a pus în vedere atât slăbiciunile, cât și forța unui partid precum PSD.

Dezbateră privind reforma PSD

Dezbateră a avut loc în condițiile în care existau evoluții importante la vârful partidului. Revenirea lui Ion Iliescu în partid a generat accelerarea analizei privind reforma partidului și direcția pe care o va urma această reformă. Persoana lui Ion Iliescu a fost simbolul în jurul căruia s-a articulat această dezbateră, ceilalți lideri de la vârf – inclusiv președintele partidului, Adrian Năstase, jucând un rol mai degrabă secundar.

Revenind în PSD, Iliescu a lansat două mesaje principale. În primul rând, s-a descris pe sine ca fiind un factor novator, asumându-și misiunea de renovare morală a partidului. În al doilea rând, Ion Iliescu a accentuat responsabilitatea partidului pentru categoriile sociale defavorizate, orientarea sa putând fi caracterizată drept o cale „de stânga”. În documentul prezentat de Ion Iliescu la ședința Biroului Executiv Central al PSD din 9 februarie 2005 acesta realizează o analiză corectă a situației politico-sociale din România, identifică viciile PSD, dar sugerează că o simplă schimbare de persoane ar rezolva problema reformei partidului aflat în opoziție. De la revenirea în PSD, Ion Iliescu s-a comportat ca purtător al unei soluții miraculoase și ca un lider providențial. Nu și-a combătut fățiș adversarii, iar în înțelegerile pe care a căutat să le realizeze cu diferite centre de putere din PSD nu a garantat o realocare pașnică a puterii. Ion Iliescu a creat astfel o dublă ambiguitate, mai întâi de program pentru că a pus corect diagnosticul partidului dar nu a dat și rețeta de vindecare, în afara celei a prezenței proprii persoane, iar ulterior de strategie, pentru că nu a realizat alianțe consistente.

Din punct de vedere programatic, Adrian Năstase a fost un vector de comunicare discret, lăsând impresia că adoptă permanent poziții defensive în dezbaterile ce aveau loc în partid, probabil și pentru faptul că a fost președintele partidului în momentul pierderii alegerilor. A fost atacat de persoane din eşaloanele inferioare ale partidului, fiind făcut responsabil de pierderea alegerilor. Ezitant față de candidatura la președinția partidului, apoi refuzând competiția cu Ion Iliescu și militând pentru ideea tandemului Iliescu-președinte – Năstase președinte executiv, Năstase a abandonat *de facto* președinția partidului, acționând mai degrabă ca un președinte interimar. Această strategie a lui Adrian Năstase a nemulțumit un important număr de tehnocrați, în special ardeleni, care s-au simțit abandonați de acesta și au căutat o altă reprezentare la nivel național.

Exponentul principal al celor nemulțumiți de revenirea lui Ion Iliescu în PSD a fost Ioan Rus, liderul PSD Cluj. Acesta a devenit promotorul unui proiect de reformă al PSD elaborat împreună cu alte 14 organizații județene ale PSD. Proiectul a propus o reformă a structurii de funcționare a PSD în sensul modernizării și descentralizării. De remarcat, de asemenea, orientarea prospectivă a acestui program de reformă a PSD, care nu vizează doar structura de la vârful partidului, ci și modul și principiile de funcționare. Principala noutate a proiectului de reformă al grupării ardeleni este focalizarea pe problema descentralizării. Insistența ardelenilor pe tema descentralizării ar putea fi explicată prin trei elemente: i) tradiția culturală ardeleană și miza pe dezvoltarea autonomiei comunitare; ii) lupta pentru putere și nemulțumirea față de lipsa accesului la fondul principal de resurse al PSD, gestionat de „baronii regăteni” pe considerentul că ei aduc voturi; iii) o delimitare simbolică în fața propriilor alegători față de „baronii regăteni” și gestionarea centralizată a resurselor.

Mircea Geoană a fost un vector relativ puternic, care se baza în construirea imaginii sale în partid pe capitalul simbolic câștigat în perioada ministeriatului de la Externe, dar mai ales pe identitatea de lider național căpătată cu prilejul participării sale alături de Adrian Năstase (ca „umbră” a acestuia) în calitate de candidat PSD la funcția neelectivă de prim ministru. Mesajul lui Geoană a fost permanent unul inechivoc – schimbarea și reformarea partidului *cu persoane noi* – chiar dacă nu unul foarte clar în privința mijloacelor. A acționat în sensul constituirii de noi echilibre și nu în sensul conservării celor existente, din acest punct de vedere opunându-se formulelor de genul tandemului sau preluării aproape tacite a președinției de către Ion Iliescu. Formula „soft” a lui Geoană (un fel de compromis implicit) a fost aceea de „conducere colegială”. Ea exprima nesiguranța sa la începutul cursei cu privire la susținerea pe care ar fi putut-o obține în partid dacă ar fi intrat în concurs direct cu liderii naționali: Năstase – chiar fragilizat după ratarea alegerilor prezidențiale și Iliescu – chiar obosit după o lungă perioadă de dominare a partidului.

Dezbaterea principală în legătură cu reforma PSD s-a dus în termeni de *vechii* și a avut, aproape inevitabil, o componentă de personalizare – Ion Iliescu a fost desemnat în interiorul și în afara partidului ca reprezentant al *vechiului*, iar persoane precum Ioan Rus și Mircea Geoană ca reprezentând orientarea spre noutate. O altă dezbatere a fost cea cu privire la democrația internă din PSD, temele subsecvente fiind votul secret în alegerea conducerii, reprezentarea tinerilor și femeilor în conducerea partidului.

Se poate remarca faptul că dezbaterile au vizat mai cu seamă structura organizatorică a partidului și mai puțin (cu excepția așa-numitului „grup de la Cluj”) proiecte mai generale, care vizau reformarea structurală și principială a partidului. Un exemplu a fost dezbaterile în jurul constituirii *de jure* a poziției de președinte executiv și modificarea statutului în acest sens.

Asemenea analize și discuții au avut loc și prin intermediul ISD „Ovidiu Șincai”, un exemplu fiind organizarea în martie 2005 a seminarului internațional „Construcția unui Partid Social Democrat modern”. Acest eveniment era punctul culminant al unui ciclu de dezbateri organizate de către Institutul „Ovidiu Șincai” în perioada ianuarie-aprilie 2005 și care au început după lansarea de către Adrian Severin în 3 ianuarie 2005 a unei scrisori deschise către membrii PSD, în care își exprima viziunea sa asupra reformei partidului.

Așadar, există indicii că ceea ce s-a petrecut în această perioadă în partid a fost o dezbatere care opera cu principii comune acceptate și fusese orientată nu doar pe coordonatele *persoane – poziții – resurse – conflict*, ci și pe coordonatele *doctrină – principii – dialog*. Chiar dacă informal au prevalat dezbaterile legate de rolul unor persoane în conducerea PSD, este realist să considerăm această situație în relație cu atmosfera tensionată din interiorul partidului. Însă, existența curentelor de dezbatere demonstrează că partidul este un organism viu, care se preocupă de existența și viitorul său pe termen lung și după un moment atât de delicat precum pierderea guvernării.

Disputele interne

Pe lângă dezbaterile cu conținut doctrinar, în limitele indicate mai sus, în PSD, au avut loc și evenimente ce pun în lumină slăbiciuni ale partidului.

În cadrul alegerilor care au avut loc la nivelul fiecărei organizații județene a PSD, deși termenii reali ai dezbaterii ar fi trebuit să privească relația dintre continuitate și schimbare, precum și sensul acestei schimbări, protagoniștii au recurs la descrierea situației politice mai mult în termeni de conflicte între persoane decât de competiție între viziuni. Astfel, s-a degajat percepția că PSD este format din „găști”, clanuri și grupuscule, aflate în luptă unele cu altele.

Această imagine a fost alimentată și de interacțiunea cu presa și de lipsa de coordonare dintre comunicarea de la vârf și cea de la nivel local. Partidul a fost perceput nu doar ca multivocal – ceea ce este normal în condiții de transformări profunde – ci și ca un loc al conflictelor și răzburărilor personale. Această situație a existat și la centru și la nivel local. La centru au existat confruntări verbale între principalii protagoniști – Iliescu și Geoană, Iliescu și Rus, Năstase și Iorgovan, Năstase și Ponta etc. Disensiunile au marcat aproape orice obiectiv important – stabilirea datei congresului, structura organizatorică, desemnarea candidatului la Primăria Bucureștilor.

Acestor rivalități li s-a adăugat dezorganizarea reacției la vârf, ceea ce și-a pus amprenta asupra capacității partidului de a funcționa ca mecanism politic. Cele mai importante deficiențe din acest punct de vedere s-au evidențiat în activitatea sa ca partid de opoziție – unele inițiative ale puterii au fost sesizate târziu sau deloc, iar atacurilor din exterior li s-a răspuns cu lipsă de vigoare.

Competiția deschisă din PSD a fost, așadar, conceptualizată mult prea frecvent în termeni de grupări și persoane decât în termeni de proiecte alternative. Acest lucru s-a datorat parțial și inexistenței mai multor proiecte, dar și datorită preocupării pentru probleme marginale cum ar fi cele organizatorice la vârf (definite de formula *persoane-posturi*) în detrimentul celor principiale, pe termen mediu și lung. O consecință este aceea că divergențele de opinii din PSD au fost percepute în termeni de personalizare a grupurilor, astfel încât acestea au părut să devină ele însele actori.

În ceea ce privește evoluțiile de la nivel local, alegerile în organizațiile județene au avut loc în lunile martie și aprilie ale lui 2005. Acestea au fost o componentă a procesului de dezbatere internă. În cadrul acestor alegeri interne 31 din cei 42 de șefi de organizații locale au fost reconfirmați. Imaginea unor organizații județene precum Brașov sau Bihor a fost asociată și marcată de disensiuni. Deși din cei 31 de președinți de organizații județene PSD un număr important nu se aflau de mult timp în acele poziții, aceste cifre indică, mai ales în asociere cu faptul că au fost realesi și o serie de președinți cu deficiențe de imagine, continuitatea și nu înnoirea conducerii PSD.

Rezultatul votului de la alegerile pentru Primăria Capitalei se poate traduce ca o stare de pasivitate a electoratului față de candidații din competiția electorală. Organizarea Congresului PSD la scurt timp după consumarea alegerilor din București, în contextul rezultatului acestora a indus sentimentul că o continuitate la nivelul conducerii PSD ar reprezenta stagnarea partidului. Această realitate a influențat și votul acordat lui Ion Iliescu, propus la funcția de președinte al PSD de către organizația București, semnalul delegaților fiind acela că doresc înnoire, nu continuitate.

Alegerile locale din București au reprezentat un exemplu elocvent pentru un mod de gândire a organizării și funcționării partidului: liderii locali sunt reticenți la „amestecul” liderilor centrali, ca atare aceștia nu susțin întotdeauna acțiunile locale. Rezultatul acestor incongruențe între diferitele paliere ale conducerii partidului este împiedicarea apariției de noi lideri, iar eșecurile nu sunt asumate nici de către liderii centrali, nici de către cei locali.

b) Evoluții externe – presiuni din partea puterii, mass-media și societății civile

Un al doilea set de procese în care fost implicat partidul a fost unul de presiuni exogene. Sursa acestor presiuni nu a fost unică. O parte din ele au venit din partea noilor guvernanți și s-au încadrat în așa-numita temă a „grelei moșteniri”, o temă utilizată la fiecare schimbare de putere din România. De asemenea, o altă sursă a tensiunilor a fost relația presă – PSD, care a adus partidului deservicii, în condițiile în care evoluțiile din interiorul și implicarea unora dintre membrii PSD în afaceri dubioase au devenit subiecte în mass-media.

Aflați într-o poziție de forță și utilizând pârgii oficiale și neoficiale, vectori ai coaliției de guvernare, pornind de la președintele Băsescu, au continuat tactica electorală a Alianței D.A. de identificare a PSD cu corupția. Gesturile unor actori precum Traian Băsescu au fost amplificate de un întreg aparat, în frunte cu instituțiile statului și au fost preluate și dezvoltate de presă. Principalii vectori au fost Traian

Băsescu însuși, prin asocierea explicită a PSD cu corupția, Emil Boc (care a enunțat tema „golului bugetar” lăsat de PSD), Călin Popescu Tăriceanu, Mihai Răzvan Ungureanu, Monica Macovei (tema deschiderii celor 1000 de dosare de corupție pe care PSD le-ar fi mușamalizat).

Instituțiile statului, cultivând un mecanism care încă funcționează în sistemul politic românesc – obediența politică implicită – au accentuat presiunea asupra PSD prin acte de genul arestărilor spectaculoase ale lui Corneliu Iacobov și Omar Hayssam și a prelungirii excesive a mandatelor lor de arestare. PSD a fost asociat de întreaga presă cu aceștia în virtutea calității lor de membri ai PSD, nerespectându-se prezumția de nevinovăție.

Speculațiile presei au creat un curent de opinie defavorabil pe plan intern. Efectul a fost o radicalizare și o separare a unor poziții care erau doar conturate. Presa a speculat divergențele dintre anumiți lideri și a accentuat că procesul de dezbatere internă nu este altceva decât o bătălie pentru funcții. Cadrul caricatural în care au fost descrise evoluțiile interne a contribuit la discreditarea PSD chiar în ochii propriilor membri. Rolul PSD pe scena politică a fost astfel minimalizat, partidul fiind adesea descris ca un element negativ în sistemul politic.

Această relație cu presa a fost amorsată de proasta colaborare din perioada 2000-2004. Presa a acuzat deseori PSD de încălcarea libertății de exprimare și a fost vector în acuzațiile de corupție lansate de opoziție (sau a avut o acțiune sinergică cu aceasta). Acest comportament al mass-media continuă și acum și nu există indicii că este pe cale să se modifice.

O altă presiune îndreptată împotriva PSD în această perioadă a fost cea din partea unor ONG-uri – autodeclarate „reprezentante ale societății civile” – care au elaborat rapoarte critice îndreptate împotriva PSD, cum ar fi raportul *Alegeri la limita democrației* al Pro Democrația din 23 martie 2005 și raportul *Libertatea presei în România. Anul 2004*, elaborat de Agenția de Monitorizare a Presei.

Rezultatul acestor evoluții interne ale PSD în corelare cu sursele externe de presiune au contribuit la radicalizarea membrilor PSD și la creșterea masei celor care credeau că orice schimbare era preferabilă continuității percepute ca stagnare.

II. Desfășurarea și rezultatele Congresului PSD din 21 aprilie 2005

După mai bine de patru luni de la încheierea anului electoral 2004, într-o atmosferă de tensiune generată de competiția la vârful partidului, a avut loc Congresul PSD. În cadrul acestuia au fost adoptate mai multe modificări în structura de organizare a PSD și în conținutul doctrinei sale.

Alegerile preliminare au fost consfințite ca unica modalitate de desemnare a candidaților pentru funcțiile de deputat și senator, asigurându-se transparența și corectitudinea lor.

În al doilea rând, a fost înființată funcția de președinte executiv, atât la nivel național cât și în Consiliile Organizațiilor Județene ale PSD, cu rolul de a coordona departamentele partidului.

Delegația Permanentă a fost înlocuită de Biroul Permanent Național din care fac parte președintele PSD, președintele executiv și secretarul general al partidului, președintele Consiliului Național al PSD, 11 vicepreședinți (care se vor ocupa de probleme concrete ale activității de partid), președinții Camerelor Parlamentului (care nu ocupă o funcție din cele enunțate mai sus), primul ministru al Guvernului, 8 președinți de organizații județene (care vor reprezenta prin rotație cele 8 Regiuni de dezvoltare economică), liderii grupurilor parlamentare, reprezentantul președinților consiliilor județene administrative, reprezentantul primarilor municipiilor membri ai PSD, președintele Organizației de Tineret, președintele Organizației de Femei, directorul coordonator al Institutului Social Democrat și alți membri importanți până la un număr total de 35 de membri. Vicepreședinții partidului se aleg în Congres. Alegerea se face pe liste separate pentru 3 vicepreședinți femei și, respectiv, 8 vicepreședinți bărbați.

Totodată, a fost instituit Secretariatul Executiv al PSD, format din 7-9 secretari executivi, inclusiv trezorerul, coordonați de secretarul general al partidului.

Numărul de membri ai Consiliului Național al PSD a fost redus, de la 995 la 501, dintre care au fost propuși, în primul rând, președinții organizațiilor județene și ai municipiului București, parlamentari PSD, președinți și vicepreședinți ai Consiliilor Județene, primari, tineri, femei și personalități științifice și culturale.

Cu ocazia Congresului PSD a fost lansat un Manifest al partidului, sub titlul *România europeană – România solidarității sociale*. Documentul reprezintă un prim pas către racordarea doctrinară a PSD la noile realități interne și europene. Acest proiect urmează să fie dezvoltat, iar ideile sale trebuie transformate în mesaje pentru a putea ajunge mai ușor la electorat. În același timp, a fost adoptat *Proiectul social* al partidului, inițiativă prin care se încearcă definirea și accentuarea caracterului social-democrat al PSD.

Analiza retrospectivă a Congresului PSD scoate în evidență câteva elemente importante, care trebuie avute în vedere în viitor pentru a fi îmbunătățite:

- **Congresul a fost marcat de miza competiției pentru funcții**, în special pentru funcția de președinte al partidului. Această competiție, în absența platformelor alternative, s-a derulat, exclusiv, între persoane recomandate de grupuri de influență, sprijinite mai mult sau mai puțin transparent. Obligația de a exprima o opțiune prioritară pentru persoane iar nu pentru un set de idei, principii, valori a personalizat excesiv competiția, periferizând dezbateră doctrinară privind profilul politic dezirabil al PSD, strategiile de viitor ale acestuia;
- **Miza competiției pentru funcții a anulat, de asemenea, dezbateră statutului partidului.** Acesta pare să fi fost creat mai mult în concordanță cu actualele raporturi de putere dintre persoane și nu în scopul optimizării funcționării pe termen lung a PSD. Lipsa dezbaterii statutului la momentul Congresului poate crea premise pentru nerespectarea acestuia în anumite momente, tendință care trebuie inhibată;
- În continuare, PSD nu reușește să găsească un format „ergonomic” pentru Congresele sale, o modalitate de organizare performantă a unor astfel de Forumuri. Concentrarea lucrărilor într-o singură zi este total deficitară din perspectiva rolului și implicării delegaților în activitatea Congresului, a

managementului timpului, a calității dezbaterii. Impresia de surogat democratic, de consiliu de administrație dominat de „marii acționari” este încă foarte puternică;

- Organizarea votului a exprimat stadiul de dezvoltare al democrației interne de partid: *in statu nascendi*. Appetitul pentru vot democratic a compensat, din perspectiva imaginii publice, deficiențele de tip organizatoric;
- Implicarea lui Ion Iliescu în conducerea lucrărilor Congresului i-a creat acestuia deservicii de imagine importante pe tot parcursul derulării lor, percepția negativă fiind reflectată în rezultatul votului. Statutul asumat, de „jucător”, de competitor în cadrul Congresului a intrat în coliziune puternică cu rolul de moderator al lucrărilor congresului și chiar cu profilul istoric, recunoscut de majoritatea militanților PSD, de *președinte fondator*. Conducerea autoritară a lucrărilor Congresului (aprobarea rapidă, cu aparente unanimități a diferitelor rezoluții sau decizii) de către Ion Iliescu a trezit, de asemenea, nemulțumirea multor participanți la întrunire, care s-au simțit frustrați de acest mod de conducere;
- Introducerea votului secret a fost unul din principalele merite ale acestui Congres al PSD. O serie de reprezentanți străini, prezenți la lucrări au sesizat caracterul special al acestui Congres, unii numindu-l „Congresul tranziției social-democrației românești la democrație”.

III. Importanța Congresului PSD pentru viața politică românească

Congresul PSD a avut loc în contextul mai amplu al schimbărilor de generații de pe scena politică din România. În timp ce PNL a reușit să realizeze tranziția de la liderii săi istorici la o nouă generație de politicieni, PD caută să-și găsească identitatea în epoca post-Băsescu, fără să existe certitudinea că noua conducere ar avea autoritatea reală și nu ar fi decât niște lideri desemnați ca urmare a voinței lui Traian Băsescu. De asemenea, Partidul România Mare este într-o etapă în care caută să-și democratizeze imaginea prin adăugarea particulei de „popular”, iar Corneliu Vadim Tudor a preluat rolul conducătorului din umbră, într-un gest aproape disperat de a demonstra propriului partid și Occidentului că el face un pas înapoi, dacă aceasta este o condiție pentru o potențială participare la guvernare.

În acest context politic fluid, venirea unei noi echipe de conducere în fruntea PSD poate contribui la echilibrarea vieții politice românești, în condițiile în care electoratul pare să-și retragă încrederea de dar acordată noii puteri. Depășirea etapei analizelor și competiției interne din PSD este, astfel, importantă pentru întreaga scenă politică românească, în măsura în care acest lucru se va transforma într-o activitate de opoziție, convergentă cu puterea în susținerea integrării europene și a altor obiective naționale, dar critică față de derapajele constituționale ale președintelui Traian Băsescu și incoerențele echipei Tăriceanu.

Principala concluzie a Congresului este aceea că PSD a reușit să demonstreze că este un partid funcțional, în care există o competiție puternică ce a produs rezultate. În primul rând, evoluțiile din partid au reușit să răstoarne certitudini și să facă să funcționeze proceduri în detrimentul *înțelegerilor tacite*. La congresul extraordinar al PSD din 2004 lui Ion Iliescu i s-a oferit președinția partidului, într-un mod care a pus sub semnul întrebării procedurile democratice din interiorul PSD, oferirea președinției ignorând procesul democratic prin care președintele trebuie desemnat. Congresul PSD din aprilie 2005 a demonstrat o reevaluare critică a acestui act și, în sens mai larg, a confirmat victoria regulii (procedurale) în fața gestului excepțional (oferirea președinției lui Ion Iliescu în virtutea unor criterii precum prestigiul și charisma). Aceeași evoluție se poate remarca și în cazul răsturnării unor certitudini precum tandemul Iliescu – Năstase.

Apoi, în termenii paradigmei lansate de așa-numitul grup de la Cluj, înnoirea s-a produs, în acest context semnificativ fiind faptul că Ioan Rus, promotorul celui mai coerent program de înnoire a partidului, a obținut și cel mai mare număr de voturi (1032) dintre toți candidații la congresul PSD din 21 aprilie.

Dintr-o perspectivă mai largă, trebuie menționat că de această dată – spre deosebire de momentul similar 1997 a existat o perioadă de dezbatere internă care a avut rezultate la congres și nu s-a transformat în conturarea unei disidențe care să ducă la plecări din partid. Este o evoluție similară altor partide – cazul PNL, în 2001 și 2002, când disensiunile din partid au fost dezamorsate tot în partid, nu în afara sa – fapt ce semnaleză că PSD, împreună cu alte formațiuni similare, începe să funcționeze normal într-un sistem politic normal. Toate acestea sunt cu atât mai semnificative cu cât se petrec sub presiunea unor actori precum puterea sau o bună parte a mass-media.

IV. Continuarea modernizării PSD

Congresul PSD nu trebuie să constituie decât un *moment* din procesul de modernizare al PSD. Acest proces de modernizare este important nu numai pentru PSD, deoarece ar putea deveni, în viitor, partid de guvernământ, ci pentru întreaga viață politică românească: schimbările din principalul partid de opoziție ar trebui să determine acțiuni similare și în celelalte partide. Rezultatul final ar trebui să fie constituirea unei clase politice mai eficiente, apte a conduce un stat membru al Uniunii Europene.

Înnoirea conducerii centrale a PSD, cu imaginea asociată acestui eveniment, ridică o serie de întrebări în legătură cu identitatea sa prezentă și viitoare.

O primă chestiune care nu a fost lămurită de Congres este aceea a organizării: PSD va fi în continuare o formațiune cu pretenție de partid de masă sau va evolua treptat spre o formațiune politică mai puțin numeroasă, dar mai elastică?

A doua întrebare importantă pentru viitorul PSD este dacă va da întâietate conservatorismului caracterizat de respectul tradiției, realism, prudență și evoluție graduală sau reformei bazate pe introducerea accelerată a spiritului occidental? Va pune accentul pe educație și reforma familiei, adică pe reconstrucția societății, sau pe

renovarea neîncetată a legilor și instituțiilor publice? Va reuși să realizeze o sinteză între cele două priorități?

A treia mare incertitudine în legătură cu actualul PSD este dacă acesta este un partid mai la dreapta sau mai la stânga, va pune un accent mai mare pe egalitate sau pe libertate? Este probabil ca PSD să evolueze spre stânga, dacă prin aceasta înțelegem apetența pentru schimbare rapidă, în locul gradualismului tradiționalist. Sub aspect ideologic PSD indică tendința apropierei de centru: mai multă competiție și mai puține reguli; mai multă flexibilitate pe piața muncii și mai multă libertate pentru capital; mai mult accent pe statul arbitru care asigură fluiditatea circuitelor economice și mai puțin pe statul echității sociale care redistribuie bogăția; mai multă egalitate a șanselor și mai puțină coeziune socială. Tendința de apropiere de centru a PSD ridică pentru acesta semne de întrebare asupra legăturilor sale cu electoratul său tradițional, dar îl apropie de votanții din mediul urban mare, care l-au ocolit până acum. Găsirea unui echilibru între aceste necesități electorale va fi una din cele mai grele sarcini a noii echipe de conducere a PSD.

Partidul Social Democrat ar trebui să-și continue **modernizarea**, în câteva direcții fundamentale:

- Democrația internă de partid trebuie să fie un proiect politic permanent al liderilor PSD. Conducerea PSD trebuie să stimuleze dezbaterile interne și competiția liberă pentru toate funcțiile în partid, până la nivelele organizaționale cele mai mici (organizațiile de cartier și comunale). După experiența recentului Congres este evident faptul că PSD poate trece la un stadiu superior în direcția democrației interne: instituționalizarea, în perspectiva Congresului din 2007, a sistemului de alegere pe baza unor moțiuni. Curente de opinie vor trebui recunoscute oficial (aceasta este modalitatea pentru a evita înlocuirea concursului transparent de idei cu lupta netransparentă între grupurile de interese) cu trei condiții: a) curente de opinie să se organizeze și să funcționeze transparent; b) curente minoritare să accepte decizia majorității; c) curente minoritare să aibă dreptul la o reprezentare adecvată în structurile conducătoare – deliberative sau consultative – ale partidului;
- Transformarea imaginii de partid al „baronilor locali”, care duceau politici vădit inegalitare și transmiteau implicit un mesaj anti-echitate – afișarea ostentativă a bogăției;
- Continuarea democratizării interne a PSD prin aplicarea normelor occidentale în legătură cu reprezentarea tinerilor și a femeilor;
- Impunerea PSD ca forță politică de stânga prin ideologie și, în consecință, prin tipul de problematice abordate. PSD trebuie să facă eforturi pentru a renunța în întregime la comportamentul de „stânga inertială”, axată aproape exclusiv pe teme legate de protecția socială. Ca atare, PSD trebuie să evolueze spre o stângă europeană, care să includă și probleme precum mediul sau discriminarea de orice fel.

Noua conducere a PSD trebuie să ia în viitorul apropiat mai multe decizii cu caracter **strategic**, pe mai multe direcții:

- Rezultatele Congresului PSD au recompus o atmosferă pozitivă în organizațiile locale, atmosferă care trebuie fructificată. Această stare de entuziasm ce marchează un nou început, trebuie utilizată oportun pentru așezarea partidului în stare de funcționare, pentru activizarea lui. Membrii partidului așteaptă soluții, răspunsuri, obiective, decizii clare de la noua conducere politică. Simpatizanții PSD, electoratul, așteaptă ideile alternativă ale PSD la politicile actualei Puteri. Energia descătușată înăuntru, cu ocazia Congresului, trebuie canalizată înspre exterior. Orice continuare a discuțiilor pe tema configurărilor și reconfigurării structurilor ierarhice și zonelor de influență în partid riscă să anuleze plusul de credibilitate obținut de partid atât în plan intern cât și în mediile externe;
- Lucrul în echipă nu trebuie să fie un artificiu de discurs politic pentru nici unul din liderii principali ai PSD. El trebuie să devină o stare funcțională în toate structurile partidului. Orgoliile centrate pe propriile poziționări politice nu vor însemna nimic în absența performanței politice a partidului în ansamblul său. Dacă PSD câștigă, victoria are relevanță și pentru fiecare din liderii săi, dacă PSD pierde, micile victorii personale se vor transforma în înfrângeri durabile;
- Rolul lui Ion Iliescu. Ion Iliescu și oamenii stângii tradiționale din partid trebuie antrenați în construcția noului PSD. Abilitatea noilor lideri va putea fi măsurată și în funcție de modul în care vor reuși „așezarea” lui Ion Iliescu pe o poziție de pe care acesta poate aduce plusvaloare partidului. (Notorietatea sa pozitivă, de 20 puncte procentuale trebuie pusă să lucreze pentru PSD);
- PSD trebuie să propună și să construiască roluri pentru toți militanții și personalitățile sale interesate efectiv de a reconstrui partidul. Succesul PSD va fi dat de natura relațiilor dintre militanții și liderii PSD și opinia publică. Cu cât PSD va reuși să fie prezent în cât mai multe locuri în care oamenii au nevoie de soluții, de comunicare, de ajutor, de consultare, de informare cu atât succesul PSD va fi mai important;
- PSD trebuie să decidă asupra principalilor săi vectori electorali. Pentru prima dată în istoria României alegerile prezidențiale și cele parlamentare vor fi decalate. Acest lucru înseamnă că orice partid care aspiră la conducerea României trebuie să aibă cel puțin două personalități pentru ocuparea funcției de președinte al României, respectiv de prim-ministru. Prioritate ar trebui să aibă, din punctul nostru de vedere, personalitatea care ar putea să ocupe funcția de prim-ministru, poziție centrală în administrarea țării. Primul-ministru ar trebui să fie și președinte de partid, iar pentru funcția de președinte al României ar trebui pregătită o personalitate care să întrunească simpatia cetățenilor și încrederea membrilor PSD. După o perioadă de verificare a potențialului electoral al principalilor lideri ai PSD, din rândul acestora ar putea fi desemnați în cadrul Congresului PSD din 2007 candidații pentru funcția de președinte al

României, respectiv prim-ministru. De asemenea, PSD trebuie să-și pregătească încă din perioada următoare candidați pentru primăriile marilor orașe din România: București, Brașov, Cluj, Oradea, Timișoara.

- Noua conducere a PSD trebuie să își propună unificarea social democrației românești într-o singură formațiune politică. Un asemenea proiect ar crea premise pentru o guvernare social-democrată solidă care să racordeze rapid România la valorile Europei Sociale și ar elimina confuzia politică și doctrinară ilustrată de prezența unui partid social-democrat în opoziție și a altuia la guvernare.